

Lesson 33

Bili-bili pagkurban ganti' a'ahin

Paglappas 11,12

Assalamu alaikum me' bagayku mapakalehin. Tiya' ku katakdilan we' Tuhanin magaka-aka si ka'am. Iye Tuhan po'on kasanyanganin. Kabaya'annen, we' kēmon me' a'ahin tasabutde duk maglilla' nuhut lān bakas minemesnen, supaya a'ahin makajari kinimatan bentel we' ne duk supaya siye sinakup dem kasanyanganne te'edin salama-lama. Sinna kami we' makajari kami magpakale balik si ka'am ellew inin programabi inēnan “*Lānin duk a'ahin manjari bentel si matahan Tuhan*”.

Si lesson dehelluhin kitete bang sa'ingge suleyan sultan Misirin nguntarahan Tuhanin. Iye maksud TUHANIN, we' paluwasne me' a'a Isra'elin amban pamanyaga'an siyehin si Misir, saguwa' sultan Misirin magmatuwas iye duk masi pe siye hinangne banyaga'. Seguwa' “Ga'i batuhin pessa' we' pugad!” Ubus kitete we' pinatekkahan we' Tuhanin lahat Misirin **siyam bala' makatalew manamal** sabab bissā Nabi Musa duk Nabi Harun. Saguwa' bisan takite we' sultanin kēmon me' hinangan meke'ulali'in duk me' tanda'in, ga'i iye ngatu maglilla' si bissā Tuhanin duk ga'i duhulanne me' a'a Isra'elin tahala' amban lahatne.

Ellew inin pesōng ne kite bi si istori miya'an duk kitete bang sa'ingge pe pinatekka we' Tuhanin dembuwa' bala' kasempū' **katambusannen** supaya duhulan sultanin me' a'a Isra'elin tahala' amban lahat Misir. Si lesson dehelluhin takaleta we' sultanin missā pu Nabi Musa duk Nabi Harun pag ubus bala' kasiyamnen, “*Pa'in sultanin pu si Musa, “Tahala' kew amban matahanku. Ga'i ku baya' ngite ka'u balik. Bang kew pitu balik patāmpak si aku matey du kew.*” (Paglappas 10:28)

Na, kuwe'itu batsate amban dem kapitulu sempukdembuwa' duk pakale ka'am bang ine sambung Tuhanin si sultanin palabey amban Nabi Musa. Pa'in Kitabin:

(Paglappas 11) ⁴ *Pa'in si Musa si sultanin, “Inin bissā TUHANIN: ‘Pag tenga' bahangi sangem inin, lumengngan ku si kēmon lahat Misir inin.* ⁵ *Matey du kēmon anak lella sakahin dem tibu'ukan lahat inin, amban anak sultan sakahin sampay anak dara'akan maggiling-gilingin. Matey du isab kēmon anak me' sapi' sakahin.* ⁶ *Takale du si tibu'ukan lahat Misir inin pagkilahap me' a'ahin, pagkilahap ga'i tapula'-pula'. Ga'*

niya' bakas pagkilahap sa miya'an kemuwe' tagna' sampay sa-umul-tahun. ⁷ Saguwa' bang si bangsa Isra'el, manusiya' ke atawa hayep, ga'i du maka'ine siye, bisan dembuwa' asu ga'i du nguma.' Ubus kata'uhannu du we' pinagbidda' we' TUHANIN bangsa Misirin duk bangsa Isra'elin. ⁸ Duk kēmon me' bagellalnun pī du si aku pasujud duk muyu'-muyu' aku dina'ak ne tahala' sampay me' bangsa Isra'elin amban lahatbi inin. Ubus miya'an tahala' du kami." Pag ubus si Musa missā, magtawus iye paluwas amban pana'anan sultanin, astel te'ed iye.

Manjari, si kēmon inin kitete we' maggara' Tuhanin matekka si lahat Misir bala' mas pesōng la'at amban me' bala' dehelluhin. Magaka Tuhanin andang we' sōng matey kēmon anak lella sakahin dem lahat Misir. Bala' makatalew te'ed! Bu ine ma'umantag si me' anak sakahin si bangsa Isra'el? Matey ke isab siye kuwe' me' anak a'a Misirin? Bugtu', ga'i siye pata' inelligan amban hukuman Tuhanin, pegge' a'a dusehan du isab siye kuwe' me' a'a Misirin. Saguwa', kapangandelan Tuhanin duk ma'ase' iye. Niya' ne **gara'ne** we' elliganne me' a'a Isra'elin amban bala' miya'an.

Na, batsate bi ne isab amban kapitulu sempukduwe. Duk pakale ka'am bang ine dina'ak we' Tuhanin inakahan pu si Nabi Musa me' a'a Isra'elin bang ine subey hinangde supaya siye ga'i katekkahan kamatey. Pa'in Kitabin:

(Paglappas 12) ¹ Pa'in TUHANIN pu si Musa duk si Harun....,

³ "Akahanun bi kēmon bangsa Isra'elin we' kasempū' ellewnen bulan inin subey me' pagkōkan magtew-tey'anakin mene' dembuwa' **anak bili-bili**, dembuwa' para den suledan... ⁵ Me' hayep pinene'bin subey dan tahun umulnen, lella **ga' niya' salla'-salla'ne**, makajari bili-bili atawa kambing. ⁶ Ipatun bi siye taman ellew kasempukampatnen bulan inin. Ubus bang sōng magrib ne subey ne sumbali' me' bangsa Isra'elin me' anak bili-bilihin atawa kambingin. ⁷ Ubus iyan, subey eddo'de me' **laha'ne** sinduwehin pangelegede me' **patindeg gawangden kaduwe-demiya' duk babag gawangne diyata'in** isab si luma' pamanganande sinumbali' iyan. ⁸ Subey tunu'de sinumbali' iyan duk kakande sangem iyan magsumbaya' duk sayul pa'it duk pan ga'i sinagetan pasulig. ⁹ Da'a ka'am mangan sinumbali' iyan mata' pe atawa ilampa seguwa' subey tinunu' diyata' ebbut: tibu'ukan hayepin, kōknen, pusu'nen sampay me' diyalem puhu'nen... ⁴⁶ Subey kakanbi diyalem luma'; da'a bo'ohun bi paluwas. Da'a polongun bi tolangnen."

¹¹ "Bang ka'am mangan sinumbali' iyan subey ne ka'am memes andang: magbadju' duk magtehompā' duk tungkudbin diyata' tanganbi. Mangan ka'am padayi'-dayi'. (Hayep sinumbali' miya'an pangalappasku ka'am.) Iye ne miya'an **Palabey TUHANIN**. ¹² Sangem

*iyen lumengngan ku si lahat Misir duk papateyku sasuku anak lella sakahin, manusiya' ke atawa hayep, duk pagmulka'anku kēmon pagtuhanande si lahat Misirin. **Aku TUHAN Maniya'in.** ¹³ Saguwa' laha' si gawangin, iye tanda' we' iyan luma' pala'ihanbin. **Bang kiteku laha'in labeyante hadja ka'am.** Ga' niya' bala' patapit si ka'am bang pagmulka'anku lahat Misirin."*

Na padeheng ne kite bi dahu'. Tasabutbi ke gara' Tuhan inakahanne siyehin, bang ine subey hinangde supaya me' anak lella saka si bangsa Isra'elin tatimbul amban kamatey duk supaya kēmon me' a'a Isra'elin talekkat amban pamanyaga'an siyehin la'i si lahat Misir? Meke'ulali' te'ed gara' inin; si pikilan manusiya' dupang du gara' inin. Maksud Tuhanin ngalekkat a'ahin sabab **lahe' bili-bili** – laha' bili-bili mangga' niya' salla'nen – laha' ginunade pengelege patindeg duk babag gawang luma'den. Luwal laha' bili-bilihin makajari nimbun anakde sakahin amban kamatey.

Pag ubus missā Tuhanin pu si Nabi Musa duk Nabi Harun, tipunde kēmon me' bahi' bangsa Isra'elin duk akahande bang ine bakas pina'in Tuhanin sabab pagkurban bili-bilihin. Pag ubus takale me' bahi' bangsa Isra'elin bang ine gara' **TUHANIN** pagtimbul me' anakde sakahin amban kamateyden, pasujud siye duk nambahayang si **TUHANIN**. Pag ubus miya'an, me' bahi'in duk kēmon a'a Isra'elin tuhutde kēmon bakas panganda'akan Tuhan pu Nabi Musahin.

Pa'in Kitabin:

(Paglappas 12) ²⁹ *Sangem miya'an du **pag tenga' bahangi ne, pinapatey** we' **TUHANIN kēmon anak lella saka si tibu'ukan lahat Misir.** Anak sultan saka dem astana'in, anak pilisu dem kalabusuhin, sampay kēmon anak sapi' sakahin, basta anak lella saka pinapatey we' Tuhanin. ³⁰ Manjari donga' sultanin sangem miya'an duk me' bata'nen duk kēmon a'a Misirin. Kakilahap-kilahapan dem tibu'ukan lahat Misirin pegge' kēmon te'ed kaluma'anin kamatey-mateyan anak.*

Takalebi ke bang ine ma'umantag sangem makatalew miya'an? Hinukum ke we' Tuhanin lahat Misirin sa bakas pina'innen? Awe', hukumne du! Pag tenga' bahangi mala'ikat mamapateyin lumengngan dem kēmon lahat Misir duk papateyne kēmon anak sakahin amban anak sultanin sampay anak me' pilisu dem kalabusuhin. Sangem miya'an magkilahap duk magmatey manamal me' a'a dem tibu'ukan lahat Misirin pegge' ga' niya' luma' a'a Misirin we' ga' niya' matey!

Saguwa' ine ma'umantag si me' luma' bangsa Isra'elin? Tatimbul ke we' Tuhanin me' anakde lella sakahin amban bala' kamatey miya'an? Ine tapikilbin? Bakas nanggup Tuhanin si siye, pa'inne, "**Bang kiteku laha'in**

labeyante hadja ka'am.” Bakas ilege duk laha' bili-bili gawang luma' me' a'a Isra'elin, sa bakas dina'ak we' Tuhanin. Hangkan **ga' niya' matey** bisan dembuwa' me' anakde sakahin. Saguwa' si me' luma' a'a Misirin **kēmon anak lella sakahin matey** pegge' ga'i siye matuk si lān pagtimbul dina'ak we' Tuhanin, iye lān laha' bili-bilihin.

Pa'in Kitabin:

(Paglappas 12) ³¹ *Tinawag we' sultanin sangem miya'an du disi Musa duk si Harun. Pa'inne si siye, “Ambananun bi ne kami. Tahala' ne ka'am amban lahatku inin, ka'am duwangan duk me' bangsa Isra'elin kēmon. Pi ne ka'am magsambahayang si Tuhan sa pama'idbin. ³²...duk pākuhanun bi du ku isab ledjiki' si Tuhan!” ³³ Me' a'a Isra'elin sinege'-sege' we' me' a'a Misirin dina'ak padayi' duk tahala' ne amban lahatde miya'an. Pa'in me' a'a Misirin, “Siya-siya kami, kaw kami matey kēmon.”*

Na, kuwe'itu sultan Misirin ga' ne niya' tahirangne seddili, subey ne duhulanne me' a'a Isra'elin tahala'. Bakas takaleta ne we' tagna' pa'in sultanin pu si Nabi Musa duk Nabi Harun, “*Sine TUHANIN, bu we'ey ku subey kahagad si iye duk nganda'ak bangsa Isra'elin tahala'? Ga'i kata'uhanku TUHANIN duk ga'i duhulanku me' bangsa Isra'elin paluwas!*” Saguwa' ka'ujudannen, sultanin duk kēmon a'a Misirin subey magbennal we' Tuhan Nabi Ibrahimin, si Ishak duk si Yakubin, iye Tuhan Mabalakatanin duk mas pesōng iye balakatan amban me' tuhan-tuhanden, anting-antingden, duk me' a'ade mata'u maghinang-hinangin! “Ga'i batuhin pessa' we' pugad!” Ga' niya' makajari nguntarahan Tuhanin duk nganda'ag!

Sangem miya'an tahala' me' a'a Isra'elin amban lahat Misir, duk tahala' siye, ekka alata' tabo'ode pangurung we' me' a'a Misirin si siye. Pa'in Kitabin:

(Paglappas 12) ³⁵ *Tinuhut isab we' me' a'a Isra'elin bakas panessa' si Musa siyehin. Māku siye amban me' a'a Misirin me' pamulawan pilak duk bulawan duk me' semmek. ³⁶ Inurungan we' Tuhanin me' a'a Misirin atey hāp panulut-nulutde me' a'a Isra'elin. Hangkan ine-ine pāku me' a'a Isra'elin, pinangurung hadja we' de, kuwe' du siye hinawasan we' me' a'a Isra'elin... ⁴⁰ Na, tiggelan me' a'a Isra'elin bakas patenna' la'i si lahat Misir, niya' 430 tahun.*

Kēmon inin palabey supaya tuman me' bakas pananggup Tuhan pu si Nabi Ibrahim masaley, hatusan tahun dehellu amban ellew patahala'de miya'an, pa'inne,

“Bang si pesōngan maglahat me' tubu'nun si lahat seddili. Hininang siye banyaga' la'i si lahat miya'an diyalem ampat hatus tahun

duk bininasa te'ed siye. Saguwa', leggaku du lahat mamanyaga' me' tubu'nun. Ubus paluwasku du siye, ekka alata' tabo'ode."
(Panagna'an 15:13,14)

Istori takalete ellew inin inēnan *Palabey Tuhānin*. Istori inin kuwe' tahik lalem duk luha duk ekka alata' tinapukan diyalemne. Ekka manamal makajari pa'inte sabab Palabey Tuhan inin. Mura takite we' ga' niya' taymte magpahāti kēmon mabennalin diyalem istori inin. Saguwa' dembuwa' mabennalin importante te'ed duk subey ta'essebte. Iye pananggup Tuhānin si me' a'a Isra'elin, pa'inne: ***"Bang kiteku laha'in labeyante hadja ka'am!"***

Ine jānnen hangkan me' anak saka bangsa Isra'elin ga'i matey kuwe' me' anak bangsa Misirin? Ga'i siye matey pegge' niya' minemes we' Tuhānin ***lān pagtimbul sabab laha' bili-bilihin***. Bakas pa'in Tuhānin we' kēmon anak sakahin si me' luma' tege gawang ilege duk laha' bili-bilihin, ***ga'i subey matey***. Saguwa' kēmon anak sakahin si luma' ***ga'i*** ngangguna laha' bili-bilihin, ***matey*** du!

Bang upama niya' anak saka bangsa Isra'el masa miya'an nilew samanēn, pa'inne, "Amma', we'ey anak bili-bilite mangga' niya' dusenēn subey matey?" Kaw samanēn nambung kuwe' inin, "Toto', kata'uhannu du we' bakas da'ak Tuhānin we' kēmon anak lella sakahin si lahat inin subey matey. Sabab duseten bi, kēmon kite bi pata' hinukum pinapatey. Saguwa' pegge' ma'ase' Tuhānin, akahanne kite bi we' bang kite bi numbali' anak bili-bili ga' niya' salla'nen, bu legete bi gawang luma'ten bi duk laha' inin, ga'i kite bi tewwa' bala' inin. Bili-bilihin subey matey pegge' tumbas dusehin kamatey. Bentel Tuhānin duk ga'i iye makajari we' ga'i hinangne ine duseten bi. Anak bili-bilihin ganti'nu. Sumbali'te iye hinang kurban ganti'nu kuwe' papu'ten bi Nabi Ibrahim numbali' bili-bili ganti' anaknen. Bentel du Tuhanten bi bu la'at du dusehin si matahanne! Pasti' du lapalnen si kite bi. Labeyanne hadja luma'ten bi bang niya' ***laha' bili-bili*** si gawangte!"

Me' bagayku, inin subey tasabutte ellew inin, bang si Tuhan, kēmon me' tubu' Apu' Adamin kuwe' me' anak saka bangsa Misirin duk bangsa Isra'elin masaley. ***Kēmon kite bi hinukum we' sara' Tuhan masutsihin*** we' subey kite bi matey bu paharap si hukuman Tuhan mabentelin. Inin pa'in Kitabin: ***"Ga'i siye pinagbidda' we' Tuhānin. Sali'-sali' kēmon kapagduse, bisan dembuwa' ga' niya' siye tapudji we' Tuhānin."*** (Roma 3:22,23) Tumbas dusehin illega salama-lama, ***"pinasape' siye amban Panuhutanin duk ga'i te'ed kitede sahayanen, iye tanda' balakatnen."*** (2 Tessalonika 1:9)

Na, ine subey hinangte supaya kite timbul? Sa'ingge Tuhānin makajari nimbud madusehanin amban tumbas duseden duk masi

pe Tuhanin bentel? Ga'i kite bi makajari missā pina'ekka sabab inin ellew inin, saguwa' subey tasabutte bi inin: **Me' bili-bili** sinumbali' we' me' bangsa Isra'elin, hinangde kurban supaya siye ga'i tewwa' bala' kamateyin, iyan **suntu'an Mangalekkatin**. Mangalekkatin pina'al du andang we' pitu iye si dunya bu'us laha'nen, hātinene matey iye, supaya puwasanne kēmon duse tubu' Apu' Adamin. Sabab Mangalekkat inin pa'in Kitabin: *“Ga' niya' duse-dusene. Saguwa' matey iye sabab duseten bi supaya kite bi me' madusehanin tapaghāpne duk Tuhanin. Matey iye sabab duseten bi, duk asal ga'i ne iye matey balik....[matey iye pamuwas me' duseten bi, duk iye dalil bili-bili sinumbali' me' Yahudihin bang baytu Kādja'an Pangesseban Palabey Tuhanin].”* (1 Petros 3:18; 1 Korinto 5:7) Manjari, laha' bili-bili pinapī si gawang me' bangsa Isra'el masaley supaya anakde sakahin ga'i matey, **suntu'an** hadja. Suntu'an laha' Manimbul dunya mabu'usin pag ilansang iye diyata' olom supaya sine-sine kahagad si iye, lumuwas amban legga Tuhan salama-lamahin.

Bang ka'u, sa'ingge kew? **Kata'uhannu ke** bang ine sinulat we' me' nabi Tuhanin sabab laha' Mangalekkatin? Mangalekkatin, bu'usanne laha'nen supaya ampun Tuhanin dusenun bu masi pe iye bentel. **Kahagadnu ke** me' bakas sinulat sabab laha' tege balakatin? Balakat miya'an nimbul ka'u amban pengelegga ka'u diyalem narka'in duk ngurungan ka'u lugal si pana'anan Tuhanin salama-lama. Si Ellew Kiyamat palabey ke amban ka'u hukuman Tuhan makatalewin? Atawa tewwa' ke kew we' hukumannen kuwe' me' a'a Misirin?

Me' bagayku, taym ne kuwe'itu. Hāp isab bakas ka'am pakale ellew inin. Si programa balik – bang amban kahandak Tuhanin – pesōng kite bi si istori me' bangsa Isra'elin duk kaletē bi bang sa'ingge Tuhanin ngahinang lān dem tenga' sellang...

Karayaw iledjiki'an ka'am we' Tuhanin duk pakitehanne ka'am hāti malalem si bissā inin bakas missā iye si me' a'a Isra'el, pa'inne,

“Bang kiteku laha'in labeyante hadja ka'am!” (Paglappas 12:13)

Wassalam